

УДК 340.1

Коваль О. Я.,
асистент кафедри теорії та історії держави і права
Чернівецького факультету
Національного університету
«Одеська юридична академія»

СПІВВІДНОШЕННЯ ПРАВОВИХ І МОРАЛЬНИХ ФАКТОРІВ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ ЛЕГІТИМНОСТІ Й ЛЕГАЛЬНОСТІ

У статті розглянуто співвідношення легітимності й легальності в їх ключових рисах у теоретико-правовій і практичній політичній площинах. Звернута увага на складнощі визначення поняття легітимності, різні варіанти його тлумачення. Досліджено співвідношення правових і моральних аспектів цього поняття.

Ключові слова: легітимність, легальність, визнання, державна влада.

В статье рассмотрено соотношение легитимности и легальности в их ключевых чертах в теоретико-правовой и практической политической плоскостях. Обращено внимание на сложности определения понятия легитимности, различные варианты его толкования. Исследовано соотношение правовых и моральных аспектов этого понятия.

Ключевые слова: легитимность, легальность, признание, государственная власть.

In the article were investigated correlation between legitimacy and legality in their key features represented in the law and political areas. It was paid attention on difficulties of definition of the concept of legitimacy, were analyzed also different kinds of its interpretation. It was investigated correlation of law and moral aspects of this concept.

Keywords: legitimacy, legality, confession, state power.

Постановка проблеми. Легітимність влади як невід'ємний чинник політичного розвитку і суспільних змін

зумовлена як вітчизняним, так і закордонним контекстом перебігу процесів, що нині об'єктивно відбуваються в Україні та за її межами. Особливого значення набуває те, в який спосіб та які нові політичні інститути, а також процедури, притаманні для різних модифікацій політичних систем, сприймаються суспільством. У цьому зв'язку, поряд з численними інституційними змінами, які зазвичай супроводжують процес політичної модернізації, особливої значущості набуває розробка певної універсальної державної стратегії з метою забезпечення належного рівня легітимності як у цілому, так і окремих політичних інститутів, без яких неможливий нормальний розвиток демократії як політичного режиму. Важливими й актуальними для сучасної України є два таких процеси, як легітимація та, протилежний йому делегітимація публічної влади.

Аналіз дослідження даної проблеми. Формування теоретичних підвалин поняття легітимності влади здійснено в працях класиків правової та політичної думки, зокрема, М. Вебера, К. Поппера, Д. Істона, Г. Алмонда, Р. Даля, Ю. Габермаса, С. Гантінгтона, Дж. Ролза. Звичайно, класичні уявлення змінювались, проте основа досліджень феномену і поняття легітимності міститься саме в цих роботах, як і в дослідженнях ще більш давніх – Т. Гоббса, Дж. Локка або Ш.Л. Монтеск'є. Разом з теоретичними уявленнями про право, законність, права і свободи людини, компетенцію державної влади, склалися і концептуальні побудови, пов'язані з легітимністю влади. З-поміж інших закордонних досліджень згаданих проблем легітимності державної влади варто назвати також С. Ліпсета, А. Лейтхарта, Р. Роуза, Б. Пауела, Дж. Сарторі, М. Крозьє, Ж.-Л. Шабо, а з вітчизняних та російських згадаємо таких дослідників, як В. Андрущенко, М. Томенко, Ф. Рудич, Ф. Кирилюк, І. Дзюбко, В. Корнієнко, І. Гладун, Н. Косолапов, Р. Лівшиц, І. Лукашук, А. Сидорчук та ін. Зауважимо, що проблеми легітимності нерідко ставали предметом розгляду в фундаментальних дослідженнях демократичних процесів і теорії демократії загалом.

Метою даної статті є з'ясувати концептуальні засади явища легітимності й легальності влади через призму ключових

понять і категорій, що стосуються його аналізу.

Завданнями є, виходячи з цього, визначити основні поняття, що стосуються теми; проаналізувати теоретичні й методологічні основи дослідження легітимності й легальності влади, простежити деякі тенденції процесу становлення ідеї легітимності влади в історії політико-правової думки та її подальшого розвитку в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Легітимність влади є своєрідним засобом упорядкування взаємозв'язків між владою і громадянами, що визначає історично і соціально змінюваний порядок функціонування суспільства, яке базується на визнанні громадянами самого існування та функціонування влади як таких, що є справедливими, доречними для розв'язання поточних потреб соціуму.

Для утвердження легітимності влади обов'язково потрібен якийсь хоча б мінімальний консенсус між державою і суспільством. Останнє в таких ситуаціях, коли діалог справді наявний, може бути визначене як громадянське суспільство. В такому разі діалог між цими сторонами є паритетним, заснованим на взаємному визнанні прав протилежної сторони. Базис такого діалогу знаходимо ще у класичних працях Т. Гоббса, Дж. Локка, Ш. Л. Монтеск'є. В основу згаданого консенсусу покладається згода щодо визнання ключових політичних засад буття, врівноваження інтересів сторін. Це дозволяє громадянам вважати наявні політичні інститути такими, що відповідають основоположним уявленням про ці інституції. Тоді як легальність цілком може функціонувати і поза згаданим консенсусом, будучи заснованою майже повністю на інтересах держави, яка сама встановлює певні закони, в односторонньому порядку формуючи правове поле відносин держави й суспільства. Відповідно може бути легальна влада, яка водночас не має легітимності всередині держави, а часто й за її межами також. Тому легальність та легітимність, хоч і не є взаємовиключними поняттями, але й не завжди перетинаються між собою.

Як правило правовий аналіз легальності й легітимності влади в будь-якому разі перегукується з тією політичною системою, що розглядається при кожному окремому

здійснюваному нами аналізі. Зазвичай, надто низьку легітимність мають насамперед ті політичні системи, що є недемократичними. При цьому вони можуть бути легальними, та в таких системах обов'язковою ознакою є нестача легітимності. Якщо ж ми маємо справу з дослідженням політичних режимів, що є демократичними, і тих процесів, що в них відбуваються, то в них теж можлива незбійність легітимності й легальності, але тільки на дуже незначний термін, наприклад, в умовах політичної кризи, коли один уряд втрачає довіру, а наступний замінює його, відновлюючи показники легітимності влади в суспільстві. Для цього завжди гарантуються інституційні можливості заміни нелегітимної влади на таку, що викликає довіру в суспільстві. Оскільки ж повної довіри не має жодна влада, то в підсумку такої зміни еліт принаймні отримується така влада, що заслуговує на значно більшу довіру суспільства.

Хоча в умовах демократичного політичного устрою навряд чи можливим є виникнення або цілком нелегітимної, або легітимної, але при цьому нелегальної влади. Це виявляється неможливим тому, що в демократичних цивілізованих суспільствах, окрім прописаної й закріпленої в писаних законодавчих актах букви закону, належно шанується ще й дух законів. Тому в демократичних системах окремий закон набуває найвищих показників юридичної сили не стільки у зв'язку із відповідністю цього закону певним формальним вписаним вимогам, скільки через відповідність принципам права як засобу реалізації в суспільстві належного забезпечення соціальної справедливості. Крім того, це стає можливим тому, що й легальність як законність теж отримує потрібне суспільне й державне визнання. Таке визнання не дозволяє ні громадянському суспільству, ні державним інституціям відступати від норм, наявних у законодавчих актах різного ступеня загальності. Тому і легальність, і легітимність однаковою мірою характеризують демократичну державу.

Врешті-решт, виконання владою своїх функцій у суспільстві повинне супроводжуватися її легітимністю й авторитетністю. На важливість легітимності влади звертав увагу німецький соціолог Макс Вебер. Відома його класифікація видів

легітимності. Він виокремлює три види легітимності влади. Традиційна базується на звичних і прийнятих у суспільстві формах управління, власне ця назва вказує на відповідність такої влади традиційним суспільствам. Харизматична засновується на авторитеті й надзвичайному впливові окремих особистостей). Оптимальним варіантом видається раціональна форма легітимності влади, що здійснюється на основі легальності, ділової компетентності. Таким чином, встановлюється відповідність дій окремого політичного режиму принципу, що покладений у його засадничі положення.

Крім того, М. Вебер розрізняв такі форми забезпечення соціального порядку, як умовність і право. В першому випадку діє негласна згода щодо прийнятих правил, відступ від яких засуджується, тоді як порушення норм права карається окремими державними органами [1, с. 639].

Важливо, що при тому, що легітимність зумовлює законність влади, відповідність її дії чинному законодавству, то зворотного впливу немає, тобто законність або легальність далеко не завжди тягнуть за собою легітимність влади.

Конституції багатьох держав твердять про належність влади народові і про народ як джерело влади взагалі, тобто про народний суверенітет. Згідно зі статтею 5 Конституції України, носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Також частина друга статті 20 Конституції Федеративної Республіки Німеччини проголошує, що вся державна влада походить від народу.

Вимога легітимності державної влади є водночас необхідною умовою забезпечення політичної стабільності в суспільстві. Ця стабільність означає, що завжди в суспільстві повинні існувати засоби розв'язання конфліктів шляхом пошуку рішення, що було б не тільки легальним, але й також легітимним. Повинен відбуватися вихід із суто формально-правової площини у сферу суспільно-політичну, де діють і нерідко протидіють різні інтереси, які треба враховувати. До того ж навіть в умовах складних політичних конфліктів не ставиться під сумнів потреба в низці обов'язкових для демократичного суспільства і відповідної йому політико-правової системи інститутів. Йдеться, зокрема, про наявність

незалежних ЗМІ, політичних партій, проведення виборів на рівних для їх учасників умовах.

Заснована на рівності прав та інтересів справедливість становить основоположний принцип суспільного життя, ключову умову здійснення суспільної сутності людини. Саме завдяки їй формуються й утверджуються основоположні права та свободи людини, що покладаються в основу правової реальності лише тоді, коли всі учасники політичної спільноти визнають взаємне право володіння ними. Тому цілком справедливим можна вважати те суспільство, яке беззастережно визнає права та свободи всіх громадян. Подібні принципи покладаються також в основу міжнародних відносин, де легітимність теж має далеко не останнє значення [див.: 2].

Зі згаданої вище ознаки легітимності випливають кілька інших принципів. Йдеться про законність та доцільність. Якщо справедливість наповнює нормативно-правові акти та політичні рішення влади моральним змістом, то законність забезпечує легалізацію дій влади, надає їм для цього нормативного характеру. Водночас доцільність встановлює пріоритетні напрямки здійснення владою своїх функцій, надаючи цим функціям умотивованості.

Тож легітимність влади передбачає узгодження її дій з уявленнями людей не тільки про справедливість, а й також про законність та доцільність. Саме тому легітимність необхідно розглядати як ступінь адекватності інститутів державної влади, владних структур, а також конкретних осіб, носіїв цієї влади, уявленням суспільства про згадані вимоги справедливості, законності й доцільності.

Державна влада є тією мірою легітимною, якою відображає волю народу загалом і захищає інтереси народу. Правда, це практично реалізується лише тоді, коли сповна проявляється громадянська позиція і відбувається безпосередня участь у політико-правових процесах якомога більшої кількості громадян. Можна простежити таку закономірність – чим вищою є громадянська активність, задіяність громадян у політичному процесі, тим більшою є ймовірність врахування інтересів народу в законах, прийнятих і впроваджених в життя державною владою, а тому зростає і ймовірність легітимації влади [6, с. 21].

Сама легітимація пов'язана з інтересами різних верств суспільства. Але державна влада може виражати інтереси і задовольняти потреби далеко не всіх рівною мірою. Треба враховувати, що ці інтереси та потреби, через обмеженість ресурсів та низку інших причин, можуть бути задоволені не повністю, а лише частково, повністю ж можуть бути задоволені потреби тільки окремих груп. Тому й легітимація влади держави в суспільному середовищі не може мати всеохоплюючого характеру. Легітимне для одних може не бути таким для інших. Саме тому тільки дуже рідко легітимність влади утримується завдяки підтримці всього народу. Частіше буває, коли легітимність делегується владі з боку окремих суспільних груп або прошарків населення.

Та арифметична більшість так само не може бути однозначною опорою легітимності влади. Відомі приклади з новітньої історії, коли, наприклад, більшість німців за панування нацистського режиму, по-перше, привела демократичним шляхом цю партію до влади, а згодом підтримала експансіоністську та расистську політику, що в результаті вилось у поразку всього німецького народу. Не всякий вибір більшості легітимізує державну владу. Навіть якщо це відбувається в межах однієї країни, то багато інших країн можуть цього не визнати [3]. Нерідко саме воля більшості формує квазілегітимацію, що спричинена тиском, обманом, маніпуляцією свідомістю населення, переслідуванням опозиції та перешкоджанням діяльності вільних ЗМІ тощо. Причому значна частина, а часто й більшість населення в таких випадках підтримує саме державну владу, що задовольняє поточні інтереси, ігноруючи фундаментальні права і свободи, в тому числі й тих, хто цю владу підтримує. Квазілегітимація державної влади, яку ще називають «несправжньою легітимацією», формується завжди, коли сама влада формується всупереч реальному волевиявленню більшості громадян.

Легітимація державної влади визначається не тим, що написано або сказано представниками влади, а практичними діями цієї влади, способами розв'язання нею ключових питань життя суспільства та окремих громадян. Народ завжди розрізняє дії влади, спрямовані на задоволення окремих меркантильних

інтересів представників цієї влади чи різних кланів, і ті дії, що спрямовані на врахування інтересів і потреб кожного громадянина та суспільства загалом. Розбіжності інтересів політичної еліти та більшості народу повсякчас містять у собі загрозу поступової делегітимації влади, істотно знижуючи довіру до вищих державних органів влади.

Легітимація часом зовсім не стосується закону, може навіть суперечити йому. Цей процес можна визначити як не завжди формальний. Значення його в набутті державною владою легітимності, тобто такого стану, що виражає виправданість, правильність, доречність, звичайно, законність, відповідність якоїсь визначеної державної влади установкам суспільства та громадян, що його складають. Державна влада визнається легітимною на базі одночасно чуттєвого і раціонального сприйняття, досвіду і умоглядної оцінки. Визнання в даному випадку спирається не стільки на зовнішні прояви, якими б важливими вони не були, особливо при харизматичному виді правління, а більшою мірою на внутрішні стимули. Легітимація влади держави спирається не зовсім на прийняття законів, конституції, а на установки людей, на уявлення соціальних груп про дотримання їх прав державною владою, сукупність переживань представників цих груп; трактування її органами прав людини та способів їх захисту, норм соціальної справедливості тощо.

У той же час як нелегітимна влада завжди спирається на різні форми примусу, зокрема насильство, також на примус психічної дії. Але важливо розуміти, що нав'язати зі сторони людям легітимацію неможливо, тому що неможливо силою збройними засобами або законодавчими махінаціями вплинути на суспільство і добитися при цьому, щоб ефект такого впливу був стійким і тривалим. Дж. Ролз звертається у своїй «Теорії справедливості» до такої ліберальної моделі суспільного устрою, за якої забезпечувались би права людини за будь-якого можливого суспільного устрою [див.: 5]. Хоча й тоталітарні суспільства можуть делегувати правителям легітимацію, оскільки вона базується на відданості людей конкретному соціальному устрою, певній особі, що виражає їх уявлення про суспільне буття. Але, звичайно, й демократичні суспільства

потребують довіри, яка щоправда, в них стає набагато якіснішою, бо ця довіра там не є штучною, диктованою владною верхівкою. В основі будь-якої відданості владі покладена впевненість людей у тому, що збереження і накопичення їх благ напряду залежать від збереження і всілякої підтримки наявного порядку, представленого державною владою, переконаність у тому, що ця влада виражає інтереси народу. Через це легітимація державної влади здійснюється завжди на основі підсумовування інтересів різних суспільних верств. Враховуючи ж ту обставину, що можливе лише частково задоволення потреб та інтересів цих груп у зв'язку з обмеженістю ресурсів та з низки подібних причин, легітимація державної влади здійснюється суспільством завжди частково, за окремими винятками, тому не отримує універсального характеру. Оскільки легітимне для одних виявляється нелегітимним для інших, - звідси й конфлікт інтересів у соціумі. Можна наводити багато прикладів конфлікту різних інтересів окремих груп населення, так само й неоднакового, часто цілковито протилежного ставлення до влади як такої та до її дій. Тому виходить, що легітимація не обов'язково пов'язана зі схваленням усього суспільства, що буває досить нечасто, а з ухваленням більшістю рішень за умови дотримання процедури ухвалення цих рішень, реальної, а не фіктивної підтримки влади більшістю, звичайно за умови поваги до прав меншості. Тому не класова диктатура, а демократичні вибори роблять державну владу легітимною. Наприклад, Ж.-Л. Шабо дає таке підсумовуюче формальне визначення: «Легітимність – це адекватність реальних або уявних якостей правителів (а також тих, хто намагається ними стати) такій, що розуміється або явно вираженій згоді підлеглих» [7, с. 142].

Легітимація державної влади надає їй потрібного ступеня авторитету і сприйняття суспільством. Ще Т. Гоббс і Дж. Локк говорили про делегування населенням частини своїх прав в обмін на забезпечення захисту державою. Тому більшість населення свідомо і добровільно підкоряється владі, законним вимогам її представників і органів цієї влади, що додає останній стійкості, необхідного ступеня свободи в ухваленні рішень. Чим вищим є рівень легітимації державної влади, тим більше

розширюються можливості управління суспільством без використання зайвих витрат, з більшою свободою для забезпечення управління суспільними процесами. Та легітимна влада також уповноважена й зобов'язана застосовувати заходи примусу, котрі йдуть на користь суспільства, будучи передбаченими законом, якщо не спрацьовують демократичніші за формою способи забезпечення і регулювання суспільного порядку.

При цьому проста більшість не завжди може служити основою справжній легітимації державної влади, про що вже було сказано вище. Це відбувається в умовах тоталітарних режимів, коли влада захоплюється вже після отримання мандата більшості на демократичних виборах. Тому зрозуміло, що не будь-які оцінки більшості роблять державну владу легітимною.

Легітимація державної влади може включати і часто включає легалізацію цієї влади. Але легітимація перебуває в конфліктних відносинах з формальною легалізацією у випадку, якщо юридичні закони невідповідні нормам справедливості, настановам, що склалися у більшості населення країни. В такому разі легітимація або відсутня, тоді населення доволі негативно ставиться до встановлених владою авторитарних або тоталітарних порядків, або в процесі здійснення революційних змін, у результаті дії масових суспільних рухів відбувається легітимація вже антидержавницької влади, тобто такої, що суперечить у своїй основі попередній владі, поваленому державному ладу, вже потім стаючи державною владою. Так розвиваються події в досить різних країнах.

Легітимація зазвичай пов'язується з юридичним аналізом процесу підготовки і подальшого ухвалення конституції, а також із вивченням різних рішень конституційних судів та інших аналогічних органів, з аналізом виборів і референдумів. Менше уваги при цьому приділяється самому змісту конституційних актів, характеру діяльності органів державної влади, порівнянню програм політичних партій і здійснюваної ним політики вже при владі. Ще рідкіснішим є науковий експертний аналіз програм.

Досить складно визначити показники легітимації. Для цього також використовуються результати виборів і референдумів, але у випадку з виборами можливі їх

фальсифікації, а референдуми не завжди відображають реальні настрої суспільства, враховуючи особливості постановки питань, що виносяться на народний розсуд, а також плінність факторів, які спонукали прийняти певне рішення, що цілком об'єктивно. В багатьох країнах, що розвиваються, де наявна однопартійна система, на виборах президента і парламенту правляча партія одержувала абсолютну більшість голосів, та це ж таки населення стояло осторонь переворотів, які згодом призвели до повалення цієї влади. Саме так було з референдумом в СРСР 17 березня 1991 р., де виносилося питання про збереження Союзу, коли більшість виборців підтримала таку постановку питання, але ті ж самі виборці погодились із розпадом радянської держави за кілька місяців. Виходячи з цього, формальні оцінки, що вживаються при легалізації, вимагають всебічного і ґрунтового аналізу при з'ясуванні питання про те, чи є державна влада легітимною.

Необхідно розрізняти легітимність джерела влади і легітимність окремих органів державної влади або й влади в цілому. Легітимність джерела влади або суверена влади знаходить відображення і юридично закріплюється в конституції країни. Так, ст. 5 Конституції України гласить: «Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ». Фактично Конституція легітимізує народ як джерело державної влади.

Державні органи отримують властивість легітимності різними шляхами. Представницькі органи легітимізуються через проведення передбачених законом виборів. Ці органи набувають владних повноважень безпосередньо від першоджерела влади. Органи ж державного управління набувають легітимність шляхом конкурсного відбору, призначення їх представницькими органами і в порядку, передбаченому законом.

Важливим є також відносини держави й народу в процесі здійснення легітимності. А. Сидорчук зазначає, що легітимність – це зв'язок між населенням і владою [6, с. 21]. Тому коли немає зацікавленості народу у справах політичних саме як громадських, тоді й легітимність втрачає своє значення.

Легітимними повинні бути також здійснювані державними органами повноваження, методи діяльності,

особливо якщо йдеться про метод примусу з боку цих державних органів. Нелегітимна влада визнається і визначається як узурпаторська. У вузькому значенні слова узурпація – насильне протизаконне захоплення влади якою-небудь особою або групою осіб, а також привласнення собі чужих владних повноважень. Узурпацією вважається, наприклад, порушення правових процедур при проведенні виборів або фальсифікація цих виборів. Узурпувати можна і легітимно набуту владу – у разі зловживань владними повноваженнями, перевищенням цих повноважень, тобто дій з протизаконною метою проти інтересів суспільства і держави.

Юридичним вираженням легітимності влади слугує її легальність, тобто нормативність, закріплення у законодавстві, здатність впроваджуватися в норми права, керуватися законодавством, функціонувати в межах законності [3]. В суспільстві можлива звичайно і нелегальна, злочинна влада, влада кланово-мафіозних угруповань, що схильна до жорстких форм примусу й насильства. Легальна влада спирається на офіційно визнані, закріплені документально і відомі суспільству норми, нелегальна, навпаки, – на неписані, відомі лише окремій наближеній до влади групі правила поведінки, до того ж ці правила часто волонтаристськи змінюються. Легальна влада стабілізує суспільство, утверджуючи в ньому порядок, нелегальна ж роз'їдає й знищує здорову тканину соціуму.

Висновки. Легітимність влади – це визнання її суспільством, також наявність у цієї влади авторитету в очах населення, а отже, визнання її справедливою. Тоді як легальність влади означає законне походження цієї влади, здійснення владних повноважень саме за допомогою закону і, головне, підпорядкування самої влади закону. Тому напрашується висновок, що легітимність і легальність – це близькі за змістом, але все-таки нетотожні поняття.

Легітимність – це швидше оцінна характеристика влади (визнання і сприйняття її в позитивному або негативному ключі, через схвалення або несприйняття). Натомість легальність – це правова і етично нейтральна характеристика влади.

Сама проблема легітимності й легальності влади має численні можливості подальшого розвитку як у теоретичній

сфері теоретико-правових досліджень, так і в практичній площині практики здійснення державної влади.

Література:

1. Вебер М. Основные социологические понятия / М.Вебер // Избранные произведения. – М., 1990. – С. 602-643.
2. Косолапов Н. Легитимность в международных отношениях: эволюция и современное состояние проблемы / Н.Косолапов // Мировая экономика и международные отношения. – 2005. – № 2. – С. 3–14.
3. Лившиц Р.З. О легитимности закона / Р.З. Лившиц // Теория права: новые идеи. – М., 1995.
4. Лукашук И.И. Современное право международных договоров : в 2 т. / И.И. Лукашук. – М., 2004. – Т. I: Заключение международных договоров.
5. Ролз Дж. Теория справедливости / Дж. Ролз. – Новосибирск, 1995. – 536 с.
6. Сидорчук А. Легитимность власти в Украине: две тенденции современности / А.Сидорчук // Зеркало недели. – 2008. – № 41.
7. Шабо Ж.-Л. Основные типы легитимности / Ж.-Л. Шабо // Полис. – 1993. – № 5. – С. 137–143.

УДК 340.12; 342 (100)

Мартинюк Р. С.,
кандидат політичних наук, доцент
кафедри державно-правових дисциплін
Інституту права ім. І. Малиновського
Національного університету
«Острозька академія»

**КЛАСИФІКАЦІЯ РІЗНОВИДІВ ЗМІШАНОЇ
РЕСПУБЛІКИ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ**

У науковій статті досліджується проблематика класифікації різновидів змішаної республіканської форми правління. Визначаються критерії розмежування різновидів змішаної республіки. Встановлюються особливості організації влади, притаманні збалансовано-змішаній республіці.